

## پشت‌پرده خروج نیروهای آمریکایی از عراق



محمدمهدی مظاهری

تحلیلگر مسائل بین‌الملل

در پی شهادت سردار سپهبد قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندس به‌دست تروریست‌های آمریکایی، پارلمان عراق در ۵ژانویه ۲۰۲۰ با حضور بیش از ۱۷۰نماینده، با تصویب مصوبه اخراج نظامیان بیگانه، بر پایان نقش ائتلاف آمریکایی در این کشور تأکید کرده است. در پاسخ به این تصمیم نمایندگان ملت عراق، «دونالد ترامپ»، رئیس‌جمهور اسبق آمریکا مدعی شده که هر چند تعداد نیروهای ایالات‌متحده در عراق به ۵هزار نفر رسیده و همچنان در حال کاهش است، اما حتی با وجود مصوبه پارلمان عراق نیز، همه نیروهای آمریکا از عراق خارج نخواهند شد و علت آن نیز جلوگیری از تحركات احتمالی ایران در این کشور است. از زمان روی کار آمدن دولت بایدن، چندین دور مذاکرات راهبردی بین آمریکا و عراق برگزار شده که در آنها مصطفی الکاظمی، نخست‌وزیر عراق کوشیده‌است نوعی توازن در روابط خارجی عراق ایجاد کند که در آن نه تهدیدی به واسطه حضور آمریکا در عراق متوجه ایران باشد و نه منافع و اهداف آمریکا آسیب ببیند. در چهارمین جلسه این نشست‌های راهبردی که طی روزهای گذشته در واشنگتن انجام شده است، دو طرف به این نتیجه رسیده‌اند که ماموریت نیروهای آمریکایی در عراق را بازتعریف کنند. طبق سیاست جدید، نیروهای نظامی آمریکایی همچنان در عراق خواهند ماند، اما این بار نه برای جنگ بلکه ماموریت مستشاری خواهند داشت

و به نوعی آموزش نیروهای نظامی عراق را برعهده خواهند گرفت. تصمیم اخیر منافی برای هر دو طرف آمریکایی و عراقی به دنبال دارد؛ از یک‌سو در آمریکا دولت بایدن همانگونه که در افغانستان هم نشان داده، هیچ‌گونه احساس مسئولیتی نسبت به امنیت و ثبات کشورهایی که زمامی با حمله نظامی و اشغالگری آرامش و امنیت را در آنها مختل کرده‌اند، ندارد. بایدن می‌کوشد با سبک کردن مسئولیت‌ها و هزینه‌های آمریکا در منطقه از آشوب غرب آسیا، بر اساس سند استراتژی اقتصادی ملی جدید این کشور، اولویت را به رقابت با چین و روسیه بدهد و حضور آمریکا در مناطق استراتژیکی همچون افغانستان و عراق را در سطح حداقل لازم برای پیگیری منافع کشورش قرار دهد. از سوی دیگر دولت عراق نیز نگران از رویارویی منافع و اهداف آمریکا و ایران در عراق و صدمه این امر به منافع و امنیت کشورش، در تلاش است حضور نظامی و تحریک آمیز آمریکا از کشورش را حذف کند و نتیجه‌بخش آموزشی و اقتصادی آن را نگاه دارد. واقعیت این است که در مقطع کنونی هر چند مقامات عراق خواهان مناسبات دوستانه با ایران هستند و بارها تأکید کرده‌اند اجازه نمی‌دهند خاک عراق به محلی برای تهدید امنیت ایران تبدیل شود، اما در عین حال در عرصه داخلی با مشکلات متعدد امنیتی، اقتصادی، اجتماعی، ساختاری و اعتراضات گاه و بی‌گاه مردمی مواجه هستند و خود را نیازمند کمک‌ها و سرمایه‌گذاری‌های خارجی برای مقابله با این چالش‌ها می‌بینند و از این رو به دنبال تداوم مناسبات نظامی، امنیتی و تجاری گسترده با آمریکا نیز هستند؛ کما اینکه در مقطع زمانی ۱۹۳۸–۱۳۹۹، عراق قراردادهایی را با پنج شرکت عمده نفت و گاز و برق آمریکایی به ارزش بیش از هشت میلیارد دلار امضا کرده و در نیمه اول سال ۲۰۲۰ ۲/۳ میلیارد دلار صادرات و ۳۸۵ میلیون دلار واردات از آمریکا داشته است. از این رو می‌توان گفت هر چند توافق اخیر عراق و آمریکا برای خروج نیروهای نظامی آمریکا از این کشور خبر خوبی است و نویدبخش کاهش حضور نظامی آمریکا در حوزه همسایگی ایران است، اما این امر قطعاً به معنای کم‌رنگ‌شدن نفوذ و دخالت‌های آمریکا در منطقه نیست. با تداوم حضور مستشاری آمریکا در عراق، نفوذ اطلاعاتی–امنیتی این کشور، در کنار رخنه آن در سیستم حقوقی و اقتصادی عراق همچنان تداوم خواهد داشت و این امر می‌تواند در ابعاد مختلف سطوح همکاری ایران و عراق و امنیت و ثبات جمهوری اسلامی ایران را تهدید کند. البته این تنها حضور آمریکا نیست که تهدیدی برای ایران محسوب می‌شود، بلکه رویکرد دولت‌ها و ملت‌های همسایه به این کشور و اینکه چه نگاه و انتظاراتی از آمریکا دارند نیز نکته‌ای بسیار مهم و اساسی است. از

این رو لازم است ایران در کنار رابزنی برای خروج نیروهای نظامی آمریکا از کشورهای همسایه، و با بهره‌گیری از قدرت نرم برای تغییر نگرش دولت‌ها و ملت‌های منطقه نیز تلاش کند و آنها را از احساس وابستگی و نیاز به قدرت‌های بیگانه رهاند و به سمت همکاری‌های امنیتی منطقه‌ای سوق دهد.

### احیای برجام

## اولین دستاورد دولت رئیسی؟



پرستو بهرامی‌راد

روزنامه‌نگار

کمتر از یک هفته دیگر دولت جدید ساکن باستور می‌شود. حرف‌وحديث‌های بسیاری در خصوص سیاست خارجی دولت ابراهیم رئیسی همانطور که در اولین نشست خبری او مشخص بود، وجود دارد. این روزها بحث بر عدم‌ادامه مذاکرات از سمت ایران دارد، که این موضوع با نظر صریح ابراهیم رئیسی درخصوص برجام مغایر است. همچنین تا امروز هسته سخت قدرت در ایران موضعی جدید در خصوص برجام مبنی بر بسته شدن راه مذاکرات اعلام نکرده است. ایران در شرایط سخت اقتصادی به دلیل تحریم‌ها قرار دارد، بر همین اساس احیای برجام اهمیت زیادی برای دولت جدید در ایران خواهد داشت. از سوی دیگر غرب به‌شدت نگران پیشرفت صنعت هسته‌ای ایران است. از این جهات ادامه مذاکرات برای دو کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با این حال هر دو کشور (آمریکا و ایران) سعی دارند مقصر شرایط موجود در پرونده احیای برجام را طرف مقابل معرفی کنند و توپ را به زمین رقیب بیندازند. با این حال هر دو کشور از روند ادامه مذاکرات وین نیز صحبت می‌کنند. در چنین شرایطی رویکرد دولت رئیسی نیز اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. یکی از موضوعات این دوره روزها برخی کارشناسان و حتی سیاست‌وزنان ایران در دید تغییرات در تیم مذاکره‌کننده ایران و تصمیم‌های جدید است. بی‌شک شکل مذاکرات در دوران رئیسی تغییراتی خواهد داشت، اما به نظر نمی‌رسد دولت او سعی بر به بن‌بست رساندن مذاکرات داشته باشد. طبق خبرهایی که از تیم مذاکره‌کننده نیز این روزها به گوش می‌رسد، احتمالاً ماندن عباس عراقچی به عنوان رئیس تیم مذاکره‌کننده وجود دارد و چند نفری از دولت رئیسی به تیم مذاکره‌کننده اضافه خواهند شد. برخی خبر از احتمال افزایش مستشارهای ایران در مذاکرات وین می‌دهند. با این حال باید منتظر بود دید دولت اهلگرای جدید چه واژه پاستور می‌شود چه تصمیمی برای این پرونده پرچالش دارد. در هر صورت شرایط اقتصادی امروز ایران با ماندن تحریم‌ها قابل ادامه دادن نیست و بی‌شک دولت رئیسی نیز با این موضوع روبه‌رو می‌شود. بعد از تعویق چند هفته‌ای ایران برای ادامه مذاکرات در دور هفتم، رسانه‌های آمریکایی از شرایط جدید آمریکا در صورت شکست مذاکرات وین نوشته‌اند. روزنامه وال‌استریترزوزنال به نقل از منابع ناشناس دولت جو‌بایدن گزارش داده است که آمریکا در صورت بی نتیجه ماندن مذاکرات هسته‌ای وین با ایران، احتمالاً تحریم‌های تازه‌ای را به ویژه علیه فروش نفت ایران به چین وضع خواهد کرد. همچنین مدعی شده دولت آمریکا در حال برنامه‌ریزی برای یک کارزار تحریمی برای توان نظامی ایران است. چنین پالس‌هایی در شرایط موجود پرونده احیای برجام می‌تواند تهدیدی برای ایران باشد که اگر به مذاکرات بازنگردد شرایط سخت‌تری را تجربه خواهد کرد. در واقع غربی‌ها طبق گفته مقامات کاخ سفید سعی دارند پرونده ایران را از راه دیپلماسی حل کنند، با این حال شرایطی را که ایران به مذاکرات نیز برنگرددن، در نظر می‌گیرند. از سوی دیگر این خبرها باعث شده رازهای آنها در مذاکره بازنر خواهد بود؛ زیرا مشکلات این ابراهیم رئیسی در مناظرات و اولین نشست خبری او، به نظر می‌رسد برنامه دولت جدید احیای برجام خواهد بود. حال اگر توافقی در دور هفتم مذاکرات بعد از تحلیف دولت رئیسی بگیرد، بی‌شک احیای برجام دستاورد بزرگ دولت رئیسی در همین اول راه خواهد بود؛ زیرا مشکلات این روزهای ایران به مسائل اقتصادی برمی‌گردد که بخش اعظم آن به تحریم‌های آمریکا مربوط می‌شود. در چنین شرایطی و با باز شدن گره تحریم‌هایی‌شک شرایط برای اقتصاد دولت ابراهیم رئیسی بهتر خواهد شد.

## دیدگاه

## بازگشت گفت‌وگوهای برجامی به نقطه صفر؟

**ادامه از صفحه اول**
اما ایران طبق پنج مرحله کاهش تعهدات برجامی را در برنامه خود قرار داد و برخی تعهدات به حث تعلق درآورد. بر همین اساس تهران تصمیم بر آن گرفت که تا از ساترفیوزهای پیشرفته‌ای ۹-IR استفاده کند و میزان غنی‌سازی را به ۶۰ درصد افزایش دهد. ضمن آنکه میزان سقف تولید آب سنگین را نیز افزایش و تحقیقات بر سر آن را تداوم بخشد. اگرچه غرب اصرار بر این داشت که ایران باید به تعهدات خود در برجام بازگردد اما باید توجه داشت که این کشورها قادر به آن نیستند که دانش و تکنولوژی استفاده صلح آمیز از انرژی هسته‌ای را از ایران بگیرند. موضوعی که باعث بروز اختلافاتی بین ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بر سر موضوعاتی چون نظارت ها، ساترفیوزها و غیره نیز شد. بر این اساس و طبق مصوبه مجلس شورای اسلامی ابتدا قرار بر این شد تا دوربین‌های نظارتی آژانس به مدت سه ماه با کنترل ایران به کار خود ادامه دهد در صورت توافق فیلم آن در اختیار آژانس قرار گیرد و در غیر این صورت فیلم‌ها محاسود. در ادامه توافق موقت بین ایران و آژانس به مدت یکماه تمدید شد اما در نهایت این موضوع نیز باتلکیف باقی ماند. موارد مذکور از جمله اختلافات ایران و آمریکا در این مدت بود. البته امریکایی‌ها گام‌های بسیار محدودی برداشتند و به دو کشور کره جنوبی و ژاپن اختیار دادند تا پول‌های بلو که شده ایران را برای خرید دارو و واکسن آزاد کنند. سنول هم در این راستا بخشی از بندکاری ایران به سازمان ملل را پرداخت کرد و ژاپن نیز محموله‌هایی را روانه ایران کرد. حتی در ادامه بحث تبادل زندانیان به‌منظور اثبات حسن نیت نیز مطرح شد که سرانجام بی نتیجه ماند. با توقف مذاکرات برجامی در وین و پایان دولت روحانی در حالی که همه چیز به دولت رئیسی بستگی خواهد داشت. با تشکیل کابینه دولت سیزدهم می‌توان انتظار داشت که تاوایل شهریور ماه دولت جدید کار خود را آغاز کند. تا زمان توافق با ۴۰۱ و بررسی سایر مسائل کار تمام‌شهریورماه به طول خواهد انجامید. البته گمانه‌ته‌هایی نیز در این رابطه بوده و آن این است که آیا دولت رئیسی برای مینای مذاکرات قبلی و توافقات بدست آمده گفت‌وگوها را ادامه خواهد داد یا اینکه گفت‌وگوها و صفر شروع خواهد شد.

**قاسم محبعلی در گفت‌وگو با «آرمان‌ملی»:**

# اقتصاد ایران را از گروگان برجام درآوريد

**رئیس‌ی به سمت لغو تحریم‌ها و پذیرش افای‌تی‌اف حرکت کند**

**اوصلگر ایان نمی‌توانند در ماهیت برجام تغییری ایجاد کنند**

**برجام تنها می‌تواند بخشی از دردها ورنج‌های مردم را کاهش بدهد**

**رویکرد دولت رئیسی در سیاست خارج‌ی مبهم است**

**اگر رئیس‌ی بر اساس مصوبه مجلس حرکت کند برجام احیا نخواهد شد**

**تکنیک واستراتژی رئیسی در مذاکرات دارای اهمیت است**

**آلترناتیوی برای برجام وجود ندارد**

**رابطه ایران و عربستان به برجام گره خورده است**

**تحلیل هزینه‌ها به کشور به دلیل تندروهایی گره‌واقلیت است**

**آرمان‌ملی – احسان انصاری:** دولت سیزدهم در زمینه سیاست خارجی چه رویکردی در پیش خواهد گرفت و در این زمینه با چه چالش‌هایی مواجه خواهد بود؟ آیا دولت رئیسی بر احیای برجام و دستیابی ایران و کشورهای غربی به یک توافق جدید متمرکز خواهد شد؟ اگر رئیسی قصد نداشته باشد برجام را احیا کند چه جایگزینی برای برجام در نظر دارد و آیا جایگزین او می‌تواند تحقق وعده‌های اقتصادی وی به مردم را فراهم کند؟ «**آرمان‌ملی**» برای پاسخ به این سوالات با قاسم محبعلی، دیپلمات پیشین و تحلیلگر روابط بین‌المللی گفت‌وگو کرده است. محبعلی معتقد است: «بنده آلترناتیوی برای برجام متصور نیستم؛ اینکه برخی عنوان می‌کنند به غرب اعتماد ندارد؛ بلکه باید به شرق اعتماد کرد در عمل نتیجه‌بخش نبوده است. تجربه تاریخی نشان داده که حداکثر کاری که چینی‌ها و روس‌ها انجام داده‌اند در همین حدی بوده که تاکنون مشاهده کرده‌ایم و این دو کشور در آینده گام‌های مهم‌ترین به سود ایران برخواهند داشت. ما در ۴۰ سال گذشته تجربه همکاری با اغلب کشورهای جهان را داشته‌ایم. به همین دلیل رویکرد بقیه کشورها نسبت به ایران تا حدود زیادی برای ما مشخص شده است. واقعیت این است که اگر تحریم‌های ایران برداشته نشود و ایران نیز افای‌تی‌اف را نیز پذیرد رابطه اقتصادی ایران با کشورهای جهان و حتی کشورهای ضدامریکایی مانند ونزولا، سوریه، کره شمالی و کوبا نیز رونق خواهد بود. با این صورت با این کشورها همکاری می‌کنند و در غیر این صورت نمی‌توان نسبت به آینده مذاکرات خوش‌بین بود. مانع مهمی که دولت آقای روحانی نتوانست در شش دوره مذاکرات قبلی با غرب به توافق دست پیدا کند، مصوبه مجلس شورای اسلامی در این زمینه بود. در همان زمانی که این مصوبه توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شد صاحب‌نظران کارشناسان عنوان کردند این مصوبه اجازه نمی‌دهد دوباره احیا صورت بگیرد و تحریم‌های ایران لغو شود. بدون تردید اگر قرار است دولت رئیسی نیز در راستای مصوبه مجلس یازدهم در زمینه توافق هسته‌ای حرکت کند بنده بعید می‌دانم بتواند دولت دوباره احیا شود. به هر حال آقای روحانی از تیم مذاکره‌کننده مجرب و کاربلدی استفاده می‌کرد. با این وجود به دلیل موانعی که وجود داشت توافق بین ایران و غرب

باز نماند لغو تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران است. در چنین شرایطی دولت رئیسی چه رویکردی نسبت به مذاکرات و برجام در آینده خواهد داشت؟ اقتصاد ایران به سیاست خارجی گره خورده است و اتفاقاتی که در فضای سیاست خارجی می‌افتد در اقتصاد کشور تأثیرگذار است. به عبارت دیگر اقتصاد ایران گروگان سیاست خارجی است و سیاست خارجی ایران نیز گروگان موضوع پرونده هسته‌ای و توافق برجام است. به همین دلیل اگر در آینده اتفاق مثبتی درباره برجام رخ ندهد و شاهد گشایش‌هایی در این زمینه نباشیم نمی‌توان شرایطی را پیش‌بینی کرد که اقتصاد ایران به سمت شکوفایی حرکت کند. آقای رئیسی در دوران رقابت‌های انتخاباتی به مردم وعده داد که مشکلات اقتصادی آنها را حل کند. به همین دلیل اگر قصد دارد این وعده‌ها در عمل نیز محقق شود باید رویکردی در مقابل برجام در پیش بگیرد که برجام به نتیجه منطقی برسد تا دستتوردهای آن متوجه دولت سیزدهم شود. واقعیت دیگری که باید آقای رئیسی در نظر داشته باشد این است که برجام به تنهایی نمی‌تواند مشکلات کشور و به‌خصوص مشکلات اقتصادی و معیشتی را حل کند. برجام تنها می‌تواند دردها ورنج‌های مردم را کاهش بدهد و نباید انتظار بیشتری از آن داشت. کسانی که انتظار دارند همه مشکلات سیاست خارجی ایران به واسطه برجام حل شود و همه تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران لغو شود انتظار بیهوده‌ای دارند و در عمل چنین چیزی امکان‌پذیر نیست. اگر اصولگران و نزدیکان آقای رئیسی به دنبال این هستند که ماهیت برجام را تغییر دهند و آن را به شکلی تنظیم کنند که در راستای دیدگاه آنها باشد نیز انتظار بیهوده و عبثی است و به نتیجه نخواهد رسید.

## اقتصاد ایران به

### سیاست خارجی

### گره خورده است

### و اتفاقاتی که در

### فضای سیاست

### خارجی می‌افتد

### در اقتصاد کشور

### تأثیرگذار است.

### به عبارات دیگر

### اقتصاد ایران

### گروگان سیاست

### خارجی است و

### سیاست خارجی

### ایران نیز گروگان

### موضوع پرونده

### هسته‌ای و توافق

### برجام است

که می‌تواند به مناقشه پرونده هسته‌ای ایران پایان بدهد صحبت کرده و برنامه‌های خود را به‌افکار عمومی اعلام کرده‌اند. بدون تردید یکی از دلایل مهمی که مردم از آقای روحانی در انتخابات سال ۹۲ حمایت کرده‌اند نیز برنامه‌های ایشان در زمینه سیاست خارجی بوده است. مردم به خوبی این نکته را درک کرده‌اند که اگر دولت آینده به سمت تنش‌زدایی با کشورهای جهان حرکت کند می‌تواند گام‌های مهمی در زمینه بهبود وضعیت معیشتی مردم رخ بدهد. در دولت یازدهم نیز تا حدودی این اتفاق رخ داد و پس از توافق برجام گشایش‌های اقتصادی در کشور به‌وجود آمد. آقای رئیسی به صورت کره درباره رویکرد دولت آینده در زمینه سیاست خارجی صحبت کرده‌اند اما این کلی‌گویی‌ها چشم‌انداز واقعی آینده را مشخص نمی‌کند.

**خبرگزاری فرانسه به تازگی مدعی شده رئیس‌ی برای حل مشکلات اقتصادی روی توافق هسته‌ای با غرب متمرکز خواهد شد. آیا در واقع چنین است؟ در چنین صورتی توافقی که رئیس‌ی با غرب خواهد داشت چه تفاوتی نسبت به توافق برجام سال ۲۰۱۵ خواهد داشت؟**

واقعیت این است که در شرایط کنونی روی این موضوع که ایران باید به برجام بازگردد و در مسیر گفت‌وگو قرار داشته باشد در کشور اجماع وجود دارد. این اجماع هم در دولت سیزدهم وجود دارد و هم در نهادهای بالاتر نظام. با این وجود اینکه رئیس‌ی قصد دارد با چه تکنیک و استراتژی‌ای در مذاکرات آینده حضور پیدا کند دارای اهمیت است. اینکه رئیس‌ی قصد دارد با چه افراد

باز نماند لغو تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران است. در چنین شرایطی دولت رئیسی چه رویکردی نسبت به مذاکرات و برجام در آینده خواهد داشت؟ اقتصاد ایران به سیاست خارجی گره خورده است و اتفاقاتی که در فضای سیاست خارجی می‌افتد در اقتصاد کشور تأثیرگذار است. به عبارت دیگر اقتصاد ایران گروگان سیاست خارجی است و سیاست خارجی ایران نیز گروگان موضوع پرونده هسته‌ای و توافق برجام است. به همین دلیل اگر در آینده اتفاق مثبتی درباره برجام رخ ندهد و شاهد گشایش‌هایی در این زمینه نباشیم نمی‌توان شرایطی را پیش‌بینی کرد که اقتصاد ایران به سمت شکوفایی حرکت کند. آقای رئیسی در دوران رقابت‌های انتخاباتی به مردم وعده داد که مشکلات اقتصادی آنها را حل کند. به همین دلیل اگر قصد دارد این وعده‌ها در عمل نیز محقق شود باید رویکردی در مقابل برجام در پیش بگیرد که برجام به نتیجه منطقی برسد تا دستتوردهای آن متوجه دولت سیزدهم شود. واقعیت دیگری که باید آقای رئیسی در نظر داشته باشد این است که برجام به تنهایی نمی‌تواند مشکلات کشور و به‌خصوص مشکلات اقتصادی و معیشتی را حل کند. برجام تنها می‌تواند دردها ورنج‌های مردم را کاهش بدهد و نباید انتظار بیشتری از آن داشت. کسانی که انتظار دارند همه مشکلات سیاست خارجی ایران به واسطه برجام حل شود و همه تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران لغو شود انتظار بیهوده‌ای دارند و در عمل چنین چیزی امکان‌پذیر نیست.

حدود زیادی برای ما مشخص شده است. واقعیت این است که اگر تحریم‌های ایران برداشته نشود و ایران نیز افای‌تی‌اف را نیز پذیرد رابطه اقتصادی ایران با کشورهای جهان و حتی کشورهای ضدامریکایی مانند ونزولا، سوریه، کره شمالی و کوبا نیز رونق خواهد گرفت. اگرچه این کشورها در اقتصاد جهانی جایگاهی خاصی نیز ندارند. واقعیت این است که از یک‌طرف آمریکا خواستار انجام تعهدات ایران به برجام و آمادگی برای مذاکرات در زمینه‌های دیگر است و به دنبال زمینه‌سازی درباره این موضوع است. این در حالی است که ایران به دنبال این است که آمریکا به صورت کامل به برجام بازگردد و همه تحریم‌های ایران برداشته شود. به همین دلیل تصمیم‌گیری در این زمینه در سطح کارشناسی امکان‌پذیر نیست و رهبران سیاسی باید در تهران و واشنگتن در این زمینه تصمیم‌گیری کنند. اینکه بایدن به فکر تجدیدنظر در تحریم‌های ایران بوده بستگی به این دارد که وی قصد دارد چه نوع تحریم‌های ایران را لغو کند. برخی از تحریم‌ها به دستور ترامپ وضع شده که بایدن می‌تواند آنها را لغو کند. این در حالی است که برخی از تحریم‌ها توسط کنگره وضع شده و به همین دلیل نیازمند تعامل بایدن با کنگره است. این موضوع درباره تحریم‌های حقوق بشری ایران نیز وجود دارد.

**در زمینه سیاست‌های ایران در منطقه به چه صورت باید باشد؟ رئیس‌ی برای ارتباط مجدد بین ایران و عربستان چه گام‌هایی را باید بردارد؟**

مشکلاتی بین ایران و عربستان وجود دارد که طرفین باید در سطوح عالی با هم گفت‌وگو کنند تا به نتیجه برسند. با این وجود موضوع رابطه ایران و عربستان تا حدود زیادی به برجام مربوط شده است. این در حالی است که این طرف‌های ایران درخواست مشخص بود که ابتدا امریکایی حاضر به پذیرش این درخواست نیست و در عمل نیز چنین اتفاقی رخ داد. همه تحریم‌های ایران به دلیل پرونده هسته‌ای نیست؛ بلکه به مسائل دیگری نیز ارتباط دارد. به همین دلیل اگر قرار است همه تحریم‌ها برداشته شود باید درباره این مسائل دیگر نیز توافق پیدا کرد. این در حالی است که ایران باید روی این موضوعات نیز مذاکره کند. ایران مشکلات پرونده هسته‌ای و برجام را قبول داشت و به همین دلیل حاضر به مذاکره است. در نتیجه اگر قرار است مشکلات دیگری نیز مرتفع شود باید درباره آن مذاکره صورت بگیرد. اگر انتظار داریم سایر تحریم‌ها نیز برداشته شود به صورت طبیعی باید درباره آنها مذاکره کنیم. کسانی که عنوان می‌کنند طرف مقابل در ابتدا باید همه تحریم‌ها را بردارد تا پس از آن مذاکره صورت بگیرد خوش‌بینانه و غیرواقعی است. بدون تردید طرف مقابل چنین شرایطی را نخواهد پذیرفت. این نپذیرفتن نیز زمان‌راز بین می‌برد و در نتیجه

باز نماند لغو تحریم‌های بین‌المللی به ایران افزایش پیدا می‌کند رابطه ایران و عربستان نیز به سختی ترمیم خواهد شد. بدون تردید یکی از موضوعات مهم ایران پس از برجام و تحریم‌های بین‌المللی احیای رابطه مسالمت‌آمیز ایران و عربستان است که می‌تواند در معادلات منطقه‌خاورمیانه تأثیر مستقیم داشته باشد و نقش منطقه‌ای ایران را بهبود بخشد. واقعیت این است که دولت رئیسی و نزدیکان ایشان در اقلیت قرار دارند و با رأی حداکثری مواجه نیستند. به همین دلیل اگر به دنبال حمایت حداکثری هستند باید در باورها و نگرش‌های گذشته خود تجدیدنظر کنند. تمام هزینه‌هایی که تاکنون به کشور وارد شده به دلیل رفتارها و سیاست‌های یک اقلیت تندرو است.

### یادداشت

### احیای برجام

## اولین دستاورد دولت رئیسی؟



پرستو بهرامی‌راد

روزنامه‌نگار

کمتر از یک هفته دیگر دولت جدید ساکن باستور می‌شود. حرف‌وحديث‌های بسیاری در خصوص سیاست خارجی دولت ابراهیم رئیسی همانطور که در اولین نشست خبری او مشخص بود، وجود دارد. این روزها بحث بر عدم‌ادامه مذاکرات از سمت ایران دارد، که این موضوع با نظر صریح ابراهیم رئیسی درخصوص برجام مغایر است. همچنین تا امروز هسته سخت قدرت در ایران موضعی جدید در خصوص برجام مبنی بر بسته شدن راه مذاکرات اعلام نکرده است. ایران در شرایط سخت اقتصادی به دلیل تحریم‌ها قرار دارد، بر همین اساس احیای برجام اهمیت زیادی برای دولت جدید در ایران خواهد داشت. از سوی دیگر غرب به‌شدت نگران پیشرفت صنعت هسته‌ای ایران است. از این جهات ادامه مذاکرات برای دو کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با این حال هر دو کشور (آمریکا و ایران) سعی دارند مقصر شرایط موجود در پرونده احیای برجام را طرف مقابل معرفی کنند و توپ را به زمین رقیب بیندازند. با این حال هر دو کشور از روند ادامه مذاکرات وین نیز صحبت می‌کنند. در چنین شرایطی رویکرد دولت رئیسی نیز اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. یکی از موضوعات این دوره روزها برخی کارشناسان و حتی سیاست‌وزنان ایران در دید تغییرات در تیم مذاکره‌کننده ایران و تصمیم‌های جدید است. بی‌شک شکل مذاکرات در دوران رئیسی تغییراتی خواهد داشت، اما به نظر نمی‌رسد دولت او سعی بر به بن‌بست رساندن مذاکرات داشته باشد. طبق خبرهایی که از تیم مذاکره‌کننده نیز این روزها به گوش می‌رسد، احتمالاً ماندن عباس عراقچی به عنوان رئیس تیم مذاکره‌کننده وجود دارد و چند نفری از دولت رئیسی به تیم مذاکره‌کننده اضافه خواهند شد. برخی خبر از احتمال افزایش مستشارهای ایران در مذاکرات وین می‌دهند. با این حال باید منتظر بود دید دولت اهلگرای جدید چه واژه پاستور می‌شود چه تصمیمی برای این پرونده پرچالش دارد. در هر صورت شرایط اقتصادی امروز ایران با ماندن تحریم‌ها قابل ادامه دادن نیست و بی‌شک دولت رئیسی نیز با این موضوع روبه‌رو می‌شود. بعد از تعویق چند هفته‌ای ایران برای ادامه مذاکرات در دور هفتم، رسانه‌های آمریکایی از شرایط جدید آمریکا در صورت شکست مذاکرات وین نوشته‌اند. روزنامه وال‌استریترزوزنال به نقل از منابع ناشناس دولت جو‌بایدن گزارش داده است که آمریکا در صورت بی نتیجه ماندن مذاکرات هسته‌ای وین با ایران، احتمالاً تحریم‌های تازه‌ای را به ویژه علیه فروش نفت ایران به چین وضع خواهد کرد. همچنین مدعی شده دولت آمریکا در حال برنامه‌ریزی برای یک کارزار تحریمی برای توان نظامی ایران است. چنین پالس‌هایی در شرایط موجود پرونده احیای برجام می‌تواند تهدیدی برای ایران باشد که اگر به مذاکرات بازنگردد شرایط سخت‌تری را تجربه خواهد کرد. در واقع غربی‌ها طبق گفته مقامات کاخ سفید سعی دارند پرونده ایران را از راه دیپلماسی حل کنند، با این حال شرایطی را که ایران به مذاکرات نیز برنگرددن، در نظر می‌گیرند. از سوی دیگر این خبرها باعث شده رازهای آنها در مذاکره بازنر خواهد بود؛ زیرا مشکلات این ابراهیم رئیسی در مناظرات و اولین نشست خبری او، به نظر می‌رسد برنامه دولت جدید احیای برجام خواهد بود. حال اگر توافقی در دور هفتم مذاکرات بعد از تحلیف دولت رئیسی بگیرد، بی‌شک احیای برجام دستاورد بزرگ دولت رئیسی در همین اول راه خواهد بود؛ زیرا مشکلات این روزهای ایران به مسائل اقتصادی برمی‌گردد که بخش اعظم آن به تحریم‌های آمریکا مربوط می‌شود. در چنین شرایطی و با باز شدن گره تحریم‌هایی‌شک شرایط برای اقتصاد دولت ابراهیم رئیسی بهتر خواهد شد.

## دیدگاه

## بازگشت گفت‌وگوهای برجامی به نقطه صفر؟